

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Marii Grzegorzewskiej w Zielonej Górze

Program

***Odzyskiwanie zaległych zbiorów od czytelników
w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej
w Zielonej Górze w ramach akcji
„MAJ – miesiącem bez pobierania kar”***

Opracowała:

Małgorzata Lubieniecka - Siadaczka

Zielona Góra, maj 2009

WSTĘP

Program **Zasady odzyskiwania zaległych zbiorów od czytelników Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Marii Grzegorzewskiej w Zielonej Górze (...)** jest przeznaczony dla nauczycieli bibliotekarzy organizujących i realizujących tego typu przedsięwzięcia w naszej placówce. Założenia programu są zgodne z treścią **Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych**, w myśl którego - do zadań biblioteki należy: „gromadzenie, opracowywanie, **ochrona, przechowywanie i udostępnianie** użytkownikom materiałów bibliotecznych”¹(Dz. U. nr 89, poz.824). Ponadto działalność oraz funkcjonowanie bibliotek pedagogicznych reguluje **Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach**, która określa, iż „Biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego”.² (Dz. U. nr 85, poz. 539). Stosowanie abolicji w bibliotekach ma długą tradycję, a często jest ona wprowadzana w maju, ponieważ na ten miesiąc przypada ogólnopolskie święto bibliotek i bibliotekarzy. Każdemu z nas zdarzyło się kiedyś nie oddać na czas książek do biblioteki, dlatego nasza placówka podchodzi do problemu zaległości w zwrotach ze zrozumieniem. W dzisiejszych czasach pośpiech, wydłużony czas pracy, zmiana miejsca zamieszkania, liczne obowiązki domowe i najzwyczajniejsze zapomnienie to najczęstsze powody nieoddania książek w terminie. Wprowadzając tę akcję mamy nadzieję na odzyskanie chociażby części książek nawet sprzed kilku lat. Przy opracowywaniu programu uwzględniłam specyfikę PBW w Zielonej Górze oraz swoje doświadczenie zawodowe w pracy w Wypożyczalni.

ZAŁOŻENIA PROGRAMU

W Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Zielonej Górze amnestia dla zapominalskich czytelników nie jest wprowadzana regularnie i co roku, aby nie przyzwyczajając użytkowników do możliwości przetrzymywania książek przez rok, a następnie bezkarnego ich oddania. Akcję przeprowadzamy raz na dwa lub trzy lata, zawsze w innym miesiącu. Każdy czytelnik naszej Biblioteki powinien mieć świadomość konsekwencji złamania zasad *Regulaminu Wypożyczalni*, który w zakresie wypożyczonych zbiorów stanowi, co następuje: §5 pkt.1 „za przetrzymywanie książek i innych zbiorów pobiera się opłaty w wysokości określonej decyzją dyrektora Biblioteki w osobnym załączniku”. Załącznik Nr 2 do Regulaminu Wypożyczalni: „za przetrzymywanie książek oraz innych zbiorów ponad ustalony termin czytelnik jest zobowiązany do opłaty w wysokości: 2 zł za każdy miesiąc od 1 woluminu książki, 2 zł za każdy tydzień od 1 egzemplarza zbiorów specjalnych. Zdajemy sobie sprawę, że kwoty kar za książki nie oddane przez kilka lat są niebagatelne, więc chcemy iść czytelnikom na rękę. Stąd pomysł na miesiąc bez pobierania żadnych opłat. Istnieje też inny sposób rozliczenia się z Biblioteką – w zamian za zagubioną książkę można kupić jej odpowiednik albo inną, o tej samej wartości i podobnej tematyce. Czytelnicy chętnie z tej drugiej możliwości korzystają, a Biblioteka wzbogaca swój księgozbiór o nowe pozycje. W tym roku akcję umieściliśmy w programie obchodów **Tygodnia Bibliotek w Polsce** pod hasłem „Biblioteka to plus”, które miały miejsce w dniach: 8 – 15 maja 2009 r. W PBW zorganizowano z tej okazji szereg przedsięwzięć:

- 8-15 maja - **kiermasz książek** w Wypożyczalni: „*Książka za złotówkę*”;

¹ Na podst. §1.2 pkt 1 Rozporządzenia MENiS z dnia 29 kwietnia 2003 r.

² Na podst. Art. 3.1 Ustawy z dnia 27 czerwca 1997r. o bibliotekach.

- 9 maja - prezentacja działalności **Lubuskiej Sekcji Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego** w siedzibie PBW;
- 13 maja - **spotkanie z Joanną Białobrzeską**, autorką podręczników dla nauczycieli przedszkoli i klas I-III szkoły podstawowej, na temat nowego wydawnictwa „*Od A do Z – wszystko o edukacji, czyli jak rozpalać umysły i rozwijać pasje*”;
- 13 maja - wystawa książek i podręczników Wydawnictwa **DIDASKO**;

- wystawa w Wypożyczalni: „**Czasopisma pedagogiczne - najlepsza pomoc dydaktyczna**” (do 15 maja);
- **amnestia dla czytelników Biblioteki**: ogłoszenie maja 2009 - miesiącem bez pobierania opłat za przetrzymanie książek.

Obchody Tygodnia Bibliotek w Polsce to pozytywna reklama, zarówno dla naszej placówki, jak i dla wszystkich bibliotek. Służy popularyzacji książki, czytelnictwa, działalności i usług bibliotecznych. Szósta Edycja Tygodnia Bibliotek 2009 – „Biblioteka to plus” nawiązuje do projektu rządowego „Biblioteka+”. Z tej okazji został również zgłoszony przez naszą placówkę, na ogłoszony przez SBP konkurs, projekt plakatu propagującego idee Tygodnia Bibliotek w Polsce w 2009 roku. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Zielonej Górze służy czytelnikom poprzez bezpośredni dostęp do wiedzy,

wykorzystując nowoczesne technologie informacyjne. Wpisując się w obchody Tygodnia Bibliotek, odpowiada na współczesne potrzeby edukacyjne, kulturalne i społeczne naszego regionu.

CELE DLA BIBLIOTEKI

1. Ustalenie stanu zaległości zbiorów i liczebności dłużników.
2. Oszacowanie potencjalnych strat finansowych poniesionych z powodu niezwrócenia zbiorów przez czytelników.
3. Odzyskanie zbiorów przetrzymywanych przez czytelników i przywrócenie ich do udostępniania.

ZADANIA DLA NAUCZYCIELI BIBLIOTEKARZY

1. Powołanie zespołu i określenie zadań do wykonania.
2. Ustalenie harmonogramu prac i metody przeprowadzenia amnestii.
3. Ustalenie trybu postępowania w trakcie przeprowadzania akcji.
4. Rozpropagowanie amnestii - nagłośnienie akcji w środkach masowego przekazu.

TREŚCI PROGRAMOWE OGÓLNE

1. Dostarczenie informacji o stanie zaległości wypożyczeń, określenie potencjalnych strat.
2. Doskonalenie umiejętności organizacji pracy: dbałość o zasoby biblioteczne i przestrzeganie prawa bibliotecznego.
3. Opracowanie procedur postępowania.

PROCEDURY REALIZACJI PROGRAMU

Schemat przygotowań i etapy przeprowadzenia akcji „Maj – miesiącem bez pobierania kar od czytelników”:

- Zaplanowanie i wybór miesiąca wolnego od pobierania kar od czytelników.
- Ułożenie programu obchodów Tygodnia Bibliotek w Polsce w PBW i zamieszczenie go na stronie internetowej Biblioteki. (zał. nr 1)
- Przegląd liczebności dłużników i stanu kont przez zespół Wypożyczalni.
- Wysłanie pisemnych powiadomień o konieczności rozliczenia się z Biblioteką i ogłoszeniu amnestii w maju 2009r.
- Opracowanie i rozmieszczenie ulotek informujących o amnestii. (zał. nr 2)
- Zamieszczenie informacji w środkach masowego przekazu. (zał. nr 3)
- Prowadzenie statystyki bieżących zwrotów zaległych książek przez cały maj. Sporządzenie zestawienia odwiedzin oraz ilości zwrotów. (zał. nr 4)
- Ocena efektywności wdrożenia i realizacji programu – podsumowanie akcji i ewaluacja.

Tok prac:

1. Planując prace w PBW i Wypożyczalni na rok 2009 - zaproponowano wspólnie z Dyrektorem Biblioteki i Kierownikiem Wypożyczalni *maj 2009 r.* - jako miesiąc bez pobierania opłat od czytelników za przetrzymanie książek.
2. Akcja została umieszczona w naszym programie obchodów **Tygodnia Bibliotek w Polsce** pod hasłem „*Biblioteka to plus*”. (zał. nr 1)

3. Zespół Wypożyczalni (4 osoby) dokonuje przeglądu stanu wypożyczeń i liczebności dłużników PBW, w szczególności z lat 2004-2005.

4. Nauczyciele bibliotekarze przygotowują do wysłania pisemne powiadomienia o konieczności zwrotu książek oraz o amnestii w maju - do najstarszej grupy dłużników. Wspólnie z kierownikiem Wypożyczalni ustalono, że pisemne powiadomienia o ogłoszonej amnestii wyślemy do najstarszej grupy dłużników w dwóch etapach. **W pierwszym** - wyodrębniłyśmy grupę **48 dłużników** z roku **2004**. Wszyscy pracownicy Wydziału przygotowali do wysłania 12 upomnień z informacją o nie pobieraniu kar w maju. Upomnienia zostały wysłane przed końcem kwietnia 2009 roku. **W drugim etapie** przygotowano **60 upomnień** do czytelników - dłużników z **2005** roku i wysłano je w pierwszym tygodniu maja. Do wszystkich kopert z upomnieniami włożono wizytówkę PBW z danymi teleadresowymi w celu umożliwienia szybkiego skontaktowania z naszą placówką.

5. Nauczyciel bibliotekarz opracowuje ulotki informujących o amnestii i rozmieszcza je w Wypożyczalni, Czytelni, w Bibliotece Uniwersytetu Zielonogórskiego. (zał. nr 2)

6. Informacje o nie pobieraniu opłat od czytelników zostają zamieszczone w środkach masowego przekazu - **prasie lokalnej**: „Gazeta Lubuska”, „Gazeta Wyborcza”, „UZetka – Gazeta Studencka”, na **stronie internetowej PBW**: www.pbw.zgora.pl oraz na **stronie internetowej serwisu Elektroniczna Biblioteka SBP**: <http://e-pedagogiczna.edu.pl>. (zał. nr 3)

7. Zespół Wypożyczalni systematycznie prowadzi statystykę zwrotów książek przez cały maj z podziałem na kategorie czytelników i ilość zwróconych egzemplarzy. Na początku czerwca 2009 r. następuje podsumowanie akcji i zestawienie ilości zwróconych książek, które przygotowano w formie tabeli. (zał. nr 4)

8. Nauczyciele bibliotekarze dokonują oceny efektywności wdrożenia i realizacji programu.

UWAGI O REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja programu odzyskiwania zaległych zbiorów pozwoli na systematyczne wyodrębnianie grupy dłużników Biblioteki i prawidłową organizację prowadzenia bieżącej statystyki wypożyczeń i zwrotów książek nieoddanych przez ostatnie lata. W trakcie trwania akcji należy rejestrować ilość wszystkich czytelników, którzy postanowili w tym czasie rozliczyć się z Biblioteką i dokonać podsumowania akcji. Ogólna liczba wszystkich zwróconych książek w miesiącu wolnym od kar pozwoli na dokonanie oceny efektywności prowadzonych działań. Program może być wykorzystywany we wszystkich typach bibliotek z zastosowaniem odpowiednich technik rozpowszechnienia i promocji.

Ewaluacja

Założone w programie cele zostały osiągnięte. Ogólna liczba odwiedzin dłużników (**60 osób**) i zwrotów zaległych książek wskazuje, że opracowany i wdrożony w PBW program przyniósł wymierne korzyści dla Biblioteki w postaci odzyskania i przywrócenia do udostępniania **177 egzemplarzy** przetrzymywanych książek, w stosunkowo krótkim okresie czasu, tj. jednego miesiąca. Akcja zaktywizowała i zachęciła niesystematycznych czytelników do odwiedzenia Biblioteki i rozliczenia się z zaległości – często kilkuletnich. Tym samym, inni czytelnicy będą mogli korzystać ze zwróconych zbiorów, co było do momentu ogłoszenia akcji niemożliwe. Nauczyciele bibliotekarze uznali, że cele przedsięwzięcia zostały zrealizowane, a akcję należy powtarzać i ogłaszać w dogodnych dla Biblioteki okresach.

W przyszłości – realizując program - należy dokładnie oszacować, ile książek i na jaką kwotę znajduje się u dłużników, oraz na jakie straty finansowe narażona jest Biblioteka w przypadku nie oddania przez czytelników wszystkich zaległych książek. Efektem pozytywnym wdrożenia programu jest znaczące

zmniejszenie się ilości niezwróconych książek, a tym samym zminimalizowanie strat. Realizacja programu to również znakomita promocja placówki, jako instytucji przyjaznej dla czytelników.

ZALECANA LITERATURA

Bibliotekarstwo, pod red. Z. Żmigrodzkiego. – Wyd. 2 uzupełn. i rozsz. – Warszawa 1998

Saniewska D.: *Vademecum nauczyciela bibliotekarza*. – Wyd. 7 uzupełn. i popr. – Warszawa 2007

Wichowska H.: *Przetrzymywanie książek przez czytelników Biblioteki Pedagogicznej w Radomiu*. „Poradnik Bibliotekarza” 2005 nr 5 s. 31-33

Wojciechowski J.: *Organizacja i zarządzanie w bibliotekach*. – Wydaw. PWN – Warszawa – Kraków 1997

Zestawienie tabelaryczne liczby czytelników oraz ilości zwróconych książek w ramach akcji „**MAJ 2009 – miesiącem bez pobierania kar od czytelników**”

Rok wypożyczenia książek	Studenci	Nauczyciele	Uczniowie	Inni	Ogółem
	Liczba oddanych książek				
2008	16	3	1	1	21
	47	12	4	5	68
2007	3	2	-	-	5
	11	5	-	-	16
2006	1	-	-	-	1
	2	-	-	-	2
2005	13	4	1	-	18
	29	15	1	-	45
2004	11	2	-	1	14
	34	7	-	4	45
	-	-	-	1	1

2003	-	-	-	1	1
Ogółem	44	11	2	3	60
	123	39	5	10	177